

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 30. junija 2022 *

„Predhodno odločanje – Socialna politika – Enako obravnavanje moških in žensk v zadevah socialne varnosti – Direktiva 79/7/EGS – Člen 4(1) – Posredna diskriminacija na podlagi spola – Nacionalna ureditev, ki določa nezdržljivost dveh ali več pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti, pridobljenih na podlagi iste zakonske sheme socialne varnosti – Združljivost takih pokojnin, kadar izhajajo iz različnih zakonskih shem socialne varnosti – Ugotovitev posredne diskriminacije na podlagi statističnih podatkov – Določitev upoštevni skupin, ki jih je treba primerjati – Utemeljitev“

V zadevi C-625/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Juzgado de lo Social nº 26 de Barcelona (socialno sodišče št. 26 v Barceloni, Španija) z odločbo z dne 13. oktobra 2020, ki je na Sodišče prispela 19. novembra 2020, v postopku

KM

proti

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi A. Prechal (poročevalka), predsednica senata, J. Passer, F. Biltgen, N. Wahl, sodniki, in M. L. Arastey Sahún, sodnica,

generalna pravobranilka: L. Medina,

sodni tajnik: C. Di Bella, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 12. januarja 2022,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za KM I. Armenteros Rodríguez, abogado,
- za Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) P. García Perea in A. R. Trillo García, letrados,

* Jezik postopka: španščina.

- za špansko vlado J. Rodríguez de la Rúa Puig in M. J. Ruiz Sánchez, agenta,
- za Evropsko komisijo I. Galindo Martín in A. Szmytkowska, agentki,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 24. februarja 2022

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 4 Direktive Sveta 79/7/EGS z dne 19. decembra 1978 o postopnem izvrševanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v zadevah socialne varnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 1, str. 215).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med KM in Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) (nacionalni zavod za socialno varnost, Španija), ker zadnjenavedeni ni priznal združljivosti dveh pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti, priznanih KM iz naslova iste zakonske sheme socialne varnosti na podlagi različnih obdobj plačevanja prispevkov in različnih poškodb.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Člen 1 Direktive 79/7 določa:
„Namen te direktive je postopno izvrševanje načela enakega obravnavanja moških in žensk v zadevah socialne varnosti (v nadaljevanju: ‚načelo enakega obravnavanja‘) na področju socialne varnosti ter drugih elementov socialnega varstva, ki jih predvideva člen 3.“
- 4 Člen 3(1)(a) te direktive določa, da se ta direktiva uporablja za zakonske sisteme, ki med drugim zagotavljajo varstvo pred tveganjem „invalidnosti“.
- 5 Člen 4(1) navedene direktive določa:
„Načelo enakega obravnavanja pomeni, da ni nobene diskriminacije na podlagi spola, bodisi posredne ali neposredne, še posebno ne glede zakonskega ali družinskega statusa in zlasti glede:
  - namena [področja uporabe] sistemov in pogojev za dostop do njih,
  - obveznosti glede prispevkov in izračunavanja prispevkov,
  - izračunavanja dajatev, vključno z zvišanjem zaradi zakonskega partnerja in vzdrževancev, in pogojev, ki urejajo trajanje in obdržanje upravičenosti do dajatev.“
- 6 Člen 1 Direktive 2006/54/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o uresničevanju načela enakih možnosti ter enakega obravnavanja moških in žensk pri zaposlovanju in poklicnem delu (UL 2006, L 204, str. 23) med drugim določa, da ta direktiva vsebuje določbe za uresničevanje načela enakega obravnavanja v zvezi s poklicnimi sistemi socialne varnosti.

- 7 Člen 2(1)(f) te direktive določa, da so za namene te direktive „poklicni sistemi socialne varnosti“ sistemi, ki jih ne ureja [Direktiva 79/7] in katerih namen je delavcem, bodisi zaposlenim bodisi samozaposlenim, v delovni organizaciji ali skupini delovnih organizacij, v gospodarski dejavnosti, v poklicnem sektorju ali skupini sektorjev zagotoviti pravice, ki dopolnjujejo pravice iz obveznega sistema socialne varnosti ali jih nadomeščajo, ne glede na to, ali je vključitev v te sisteme obvezna ali prostovoljna.

Špansko pravo

- 8 Člen 9(1) Ley General de la Seguridad Social (splošni zakon o socialni varnosti) v prečiščeni različici, potrjeni z Real Decreto Legislativo 8/2015 (kraljeva zakonska uredba 8/2015) z dne 30. oktobra 2015 (BOE št. 261 z dne 31. oktobra 2015, str. 103291) (v nadaljevanju: LGSS), določa:

„Sistem socialne varnosti je sestavljen iz naslednjih shem:

- (a) splošne sheme, ki spada v okvir poglavja II tega zakona;
- (b) posebnih shem, navedenih v naslednjem členu.“

- 9 Člen 10 LGSS določa:

„1. Posebne sheme morajo biti vzpostavljene za poklicne dejavnosti, ki zaradi svoje narave, posebnih pogojev glede časa in kraja opravljanja ali vrste proizvodnega procesa zahtevajo vzpostavitev takih shem za zagotovitev primerne dodeljevanja dajatev socialne varnosti.

2. V posebne sheme so vključeni:

- (a) samozaposleni delavci.

[...]“

- 10 Člen 163 LGSS, naslovljen „Nezdružljivost pokojnin“, v odstavku 1 določa:

„Pokojnine iz splošne sheme [socialne varnosti] so nezdružljive med seboj, če jih prejme isti upravičenec, razen če je z zakonom ali podzakonskimi predpisi izrecno določeno drugače. V primeru nezdružljivosti se upravičenec, ki bi lahko bil upravičen do dveh ali več pokojnin, odloči za eno od njih.“

- 11 V prehodni določbi 26 LGSS, ki se uporablja za spor o glavni stvari, je določeno:

„1. Poklicna invalidnost se ne glede na odločilni vzrok zanjo razvrsti po naslednji lestvici:

- (a) delna poklicna invalidnost za običajni poklic;
- (b) popolna poklicna invalidnost za običajni poklic;
- (c) splošna poklicna invalidnost za vse vrste dela;
- (d) nezmožnost, ki zahteva pomoč tretje osebe.

2. V primeru nesreče, ne glede na to, ali je poklicna ali ne, običajni poklic pomeni poklic, ki ga v času nesreče delavec običajno opravlja. V primeru bolezni, poklicne ali ne, običajni poklic pomeni poklic, ki mu je delavec posvetil svojo glavno dejavnost v obdobju pred nastopom invalidnosti, določene s predpisi.

[...]

4. Popolna poklicna invalidnost za običajni poklic pomeni nezmožnost, zaradi katere delavec ne more opravljati vseh nalog tega običajnega poklica ali njegovih bistvenih nalog, pri čemer se lahko posveti drugemu poklicu.

[...]“

- 12 Člen 34 Decreto 2530/1970, por el que se regula el régimen especial de la Seguridad Social de los trabajadores por cuenta propia o autónomos (uredba 2530/1970 o ureditvi posebne sheme socialne varnosti za samozaposlene osebe) z dne 20. avgusta 1970 (BOE št. 221 z dne 15. septembra 1970, str. 15148) določa:

„Pokojnine, ki so s to posebno shemo odobrene njenim upravičencem, so medsebojno nezdružljive, razen če ni izrecno določeno drugače. Vsakdo, ki je lahko upravičen do prejemanja dveh ali več pokojnin, se mora odločiti za eno od njih.“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

- 13 INSS je z odločbo z dne 2. marca 1999 tožeči stranki iz postopka v glavni stvari, ki je bila vključena v splošno shemo socialne varnosti (v nadaljevanju: RGSS), zaradi nepoklicne bolezni, povezane z ishemično možgansko kapjo, priznal popolno poklicno invalidnost za njen običajni poklic administrativne pomočnice, in ji dodelil pokojnino iz naslova RGSS, izračunano na podlagi prispevkov, plačanih za obdobje od maja 1989 do aprila 1994.
- 14 INSS je z odločbo z dne 20. marca 2018 tožeči stranki iz postopka v glavni stvari, ki se je medtem zaposlila kot pomočnica v vrtcu, zaradi nezgode zunaj dela, v kateri si je zlomila stegnenico, priznal popolno poklicno invalidnost tudi za njen novi običajni poklic, in ji odobril ustrezno pokojnino v skladu z RGSS, izračunano na podlagi prispevkov, plačanih za obdobje od februarja 2015 do januarja 2017. Vendar je INSS menil, da na podlagi člena 163 LGSS ta pokojnina ni združljiva s predhodno dodeljeno pokojnino, tako da naj bi bila tožeča stranka iz postopka v glavni stvari upravičena le do ene od njiju.
- 15 INSS je 23. januarja 2019 pritožbo, ki jo je tožeča stranka vložila zoper zadnjenavedeno odločbo, zavrnil.
- 16 Tožeča stranka iz postopka v glavni stvari je 12. marca 2019 pri predložitvenem sodišču vložila tožbo, s katero je predlagala, naj se prizna združljivost invalidske pokojnine, ki je povezana z njenim poklicem pomočnice v vrtcu, s pokojnino, ki je povezana z njenim nekdanjim poklicem administrativne pomočnice, da bi se lahko ti dve pokojnini kombinirali. V ta namen je v bistvu trdila, da se člen 163 LGSS, na podlagi katerega je INSS razglasil nezdružljivost obeh pokojnin, ne uporablja, ker povzroča posredno diskriminacijo na podlagi spola in je torej v nasprotju s pravom Unije.

- 17 Predložitveno sodišče najprej pojasnjuje, da je tožeča stranka iz postopka v glavni stvari dokazala, da je dovolj dolgo plačevala prispevke, da bi bila upravičena do obeh zadevnih pokojnin.
- 18 To sodišče nato navaja, da je španski sistem socialne varnosti sestavljen iz več shem, med katerimi sta najpomembnejši RGSS, ki zajema zaposlene osebe na splošno, in posebna shema za samozaposlene osebe (v nadaljevanju: RETA), ki zajema samozaposlene osebe na splošno, pri čemer ti shemi upravičencem, ki iz zdravstvenih razlogov ne morejo več delati, zagotavljata med drugim prejemke za popolno poklicno invalidnost.
- 19 Po mnenju istega sodišča člen 163 LGSS sicer predstavlja oviro za združevanje dveh pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti, ki sta priznani v skladu z RGSS, vendar iz sodne prakse Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) izhaja, da ta določba, če se razlaga *a contrario*, omogoča, da se tako združevanje dopusti, kadar ti pokojnini izhajata iz različnih shem, in sicer običajno iz RGSS in RETE, tudi na podlagi enakih poškodb. Smisel te razlage naj bi bil, da ima vsaka od teh shem lasten namen, in sicer naj bi bil namen RGSS to, da nadomesti nezmožnost opravljanja zaposlitvene dejavnosti, namen RETE pa to, da nadomesti nezmožnost opravljanja samozaposlitvene dejavnosti.
- 20 Predložitveno sodišče se nagiba k mnenju, da uporaba takega pravila povzroča posredno diskriminacijo na podlagi spola, ki je s členom 4 Direktive 79/7 in členom 5 Direktive 2006/54 prepovedana, saj bi lahko učinki tega pravila, čeprav to pravilo ne razlikuje na podlagi spola in je zato glede tega navidezno nevtrarno, vseeno bolj obremenjevali ženske. Glede na statistične podatke, ki jih je predložil INSS in ki se nanašajo na referenčni datum 31. januar 2020, je mogoče ugotoviti, da čeprav je porazdelitev oseb, vključenih v RSSV, med moškimi in ženskami precej uravnotežena, ženske predstavljajo le 36,15 % oseb, vključenih v RETO. Ta majhen delež naj bi odražal največjo težavo žensk pri opravljanju poklicne dejavnosti v okviru statusa samozaposlene osebe, kar je težava, ki izhaja iz dejstva, da naj bi jim družba tradicionalno pripisovala vlogo gospodinj.
- 21 Posledično – ker je združevanje dajatev mogoče le za dajatve, pridobljene v okviru različnih shem, in ker je delež moških, vključenih v RETO, bistveno večji od deleža žensk – naj bi to združevanje lažje izkoristili moški kot ženske.
- 22 Predložitveno sodišče nazadnje meni, da trditve, ki jih je INSS navedel v utemeljitev nezdržljivosti dveh pokojnin iz postopka v glavni stvari, niso prepričljive. Tako dvomi o utemeljenosti trditve, da lahko obstaja samo ena pokojnina za popolno poklicno invalidnost, katere namen je nadomestiti izgubo dohodka zaradi nezmožnosti nadaljevanja opravljanja običajnega poklica, saj lahko v danem trenutku obstaja samo en običajni poklic. Ta trditev bi namreč morala pripeljati do prepovedi združevanja dveh pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti, pridobljenih iz naslova različnih shem.
- 23 V teh okoliščinah je Juzgado de lo Social n° 26 de Barcelona (socialno sodišče št. 26 v Barceloni, Španija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
„1. Ali je španska določba glede zdržljivosti dajatev iz člena 163(1) [LGSS] – kakor se razlaga v sodni praksi in ki onemogoča zdržljivost dveh dajatev iz naslova trajne in popolne poklicne invalidnosti, priznanih na podlagi iste sheme, dopušča pa zdržljivost teh dajatev, če sta priznani na podlagi različnih shem, čeprav v obeh primerih temeljita na ločenih prispevkih –

ker torej lahko ob upoštevanju sestave glede na spolv različnih shemah španskega sistema socialne varnosti povzroči posredno diskriminacijo na podlagi spola, v nasprotju s predpisi [Evropske] [u]nije iz člena 4 Direktive [79/7] ter člena 5 Direktive [2006/54]?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje nikalen, ali bi lahko bila španska ureditev v nasprotju z zakonodajo Unije, če bi obe dajatvi bili priznani na podlagi različnih poškodb?“
- 24 Sodišče je na INSS in špansko vlado naslovilo več vprašanj, na katera sta ta odgovorila z dopisoma z dne 3. oziroma 7. decembra 2021.

Vprašnji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 25 Da bi se najprej pojasnil obseg prvega vprašanja, je treba poudariti, da se predložitveno sodišče sprašuje o združljivosti španske zakonodaje na področju socialne varnosti s členom 4 Direktive 79/7 in členom 5 Direktive 2006/54 glede pogojev, ki urejajo možnost, ki jo določa ta zakonodaja, kot jo razlaga Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), da se v položaju, v katerem je zavarovani delavec izpolnil pogoje za dodelitev pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti na podlagi obdobj plačevanja prispevkov v različni shemi, ti pokojnini združita.
- 26 V zvezi s tem glede uporabe direktiv, na kateri se sklicuje predložitveno sodišče, iz spisa, predloženega Sodišču, izhaja, da sta pokojnini zaradi popolne poklicne invalidnosti iz postopka v glavni stvari, ki ju tožeča stranka iz postopka v glavni stvari želi združiti, dodeljeni iz naslova sistema socialne varnosti, ki je določen z LGSS, njun cilj pa je zaščititi zavarovance pred izgubo dohodka, ki izhaja iz nezmožnosti opravljanja njihovega običajnega poklica.
- 27 Take pokojnine pa spadajo na področje uporabe Direktive 79/7, ker so del zakonskega sistema varstva pred enim od tveganj, naštetih v členu 3(1) te direktive, in sicer invalidnostjo, ter ker so neposredno in dejansko povezane z varstvom pred tem tveganjem (glej v tem smislu sodbo z dne 12. decembra 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pokojninski dodatek za matere), C-450/18, EU:C:2019:1075, točka 35).
- 28 Vendar kot so poudarili INSS, španska vlada in Evropska komisija, se Direktiva 2006/54 ne uporablja za spor o glavni stvari. Iz člena 1, drugi odstavek, točka (c), Direktive 2006/54 v povezavi z njenim členom 2(1)(f) namreč izhaja, da se navedena direktiva ne uporablja za zakonske sisteme, ki so urejeni z Direktivo 79/7 (sodba z dne 12. decembra 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (Pokojninski dodatek za matere), C-450/18, EU:C:2019:1075, točka 34).
- 29 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 4(1) Direktive 79/7 razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki delavcem, ki so vključeni v shemo socialne varnosti, preprečuje, da bi hkrati prejeli dve pokojnini zaradi popolne poklicne invalidnosti, kadar ti spadata v isto shemo socialne varnosti, tako združevanje pa dovoljuje, kadar ti pokojnini izhajata iz različnih shem socialne varnosti.

- 30 Opozoriti je treba, da sicer ni sporno, da pravo Unije ne posega v pristojnost držav članic, da organizirajo svoje sisteme socialne varnosti, in da se ob neuskladitvi na ravni Evropske unije z zakonodajo vsake države članice določijo pogoji odobritve dajatev s področja socialne varnosti, vendar morajo države članice pri izvajanju te pristojnosti spoštovati pravo Unije (sodba z dne 14. aprila 2015, Cachaldora Fernández, C-527/13, EU:C:2015:215, točka 25).
- 31 Zato pravo Unije načeloma ne preprečuje niti tega, da država članica v svoji zakonodaji s področja socialne varnosti izključi možnost hkratnega prejemanja dveh ali več pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti, niti tega, da bi bilo tako združevanje pod določenimi pogoji dovoljeno. Vendar mora taka zakonodaja spoštovati Direktivo 79/7, še zlasti njen člen 4(1), v skladu s katerim načelo enakega obravnavanja pomeni, da ni nobene diskriminacije na podlagi spola, bodisi posredne ali neposredne, zlasti glede izračunavanja dajatev.
- 32 V zvezi s tem je treba ugotoviti, kot je navedlo predložitveno sodišče, da se nacionalna ureditev iz točke 29 te sodbe uporablja brez razlikovanja za delavce in delavke, ki so vključeni v različne španske sheme socialne varnosti in ki načeloma izpolnjujejo pogoje za dodelitev vsaj dveh pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti, tako da ta ureditev ne pomeni neposredne diskriminacije.
- 33 Glede vprašanja, ali ista nacionalna ureditev pomeni posredno diskriminacijo, je treba navesti, da je treba ta pojem v okviru Direktive 79/7 razumeti, kot da pomeni posredno diskriminacijo na podlagi spola, kadar bi bile zaradi navidezno nevtralnega predpisa, merila ali prakse osebe enega spola v posebej neugodnem položaju v primerjavi z osebami drugega spola, razen če ta predpis, merilo ali praksa objektivno temelji na zakonitem cilju ter so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in potrebna (glej v tem smislu sodbo z dne 8. maja 2019, Villar Láiz, C-161/18, EU:C:2019:382, točka 37).
- 34 V obravnavani zadevi se predložitveno sodišče nagiba k mnenju, da zadevna nacionalna ureditev pomeni posredno diskriminacijo. Kot je bilo navedeno v točkah 20 in 21 te sodbe, to sodišče navaja, da čeprav so glede na statistične podatke, ki jih ima na voljo, osebe, vključene v RGSS, precej enakomerno porazdeljene med spoloma, ženske predstavljajo le približno 36 % oseb, vključenih v RETO, pri čemer ti dve shemi zajemata veliko večino delavcev, vključenih v španski sistem socialne varnosti. Moški naj bi bili tako glede pridobitve pravice do več pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti v različnih shemah in do možnosti združevanja teh pokojnin v boljšem položaju kot ženske.
- 35 V zvezi s tem je treba poudariti, na prvem mestu, da nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari med delavci, ki so pridobili pravico do več pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti, uvaja različno obravnavanje na podlagi na videz nevtralnega merila, v skladu s katerim je pri teh delavcih take pokojnine dovoljeno združevati samo, kadar izhajajo iz različnih shem socialne varnosti.
- 36 Očitno pa je, da tako različno obravnavanje daje prednost delavcem, pri katerih je mogoče združiti dve ali več pokojnin iz različnih shem socialne varnosti, kar zadeva izračun skupnega zneska teh pokojnin, in lahko, obratno, povzroči manj ugoden položaj v škodo delavcev, pri katerih takih pokojnin – ker so jih pridobili na podlagi iste sheme socialne varnosti – ni mogoče združiti.
- 37 INSS in španska vlada poudarjata, da se pokojnine iz vsake sheme socialne varnosti razlikujejo zlasti po načinu plačevanja prispevkov in izračunu ter glede na svoj namen, in poleg tega trdita, da ti elementi dokazujejo, da delavci, pri katerih je mogoče združiti dve ali več pokojnin, niso

v primerljivem položaju z delavci, ki te možnosti nimajo. Vendar se zdi, da zgoraj navedeni elementi ne omajajo ugotovitve, da možnost združevanja dveh ali več pokojnin zadevnim delavcem načeloma omogoča, da prejemajo višji znesek skupne dajatve od enotne pokojnine, do katere bi bili sicer upravičeni, niti poleg tega ne dokazujejo, da njihovi položaji niso primerljivi, še toliko bolj, ker je namen pokojnin tako v skladu z RGSS kot RETO nadomestiti izgubo dohodka, ki je nastala zaradi popolne nezmožnosti delavca, da kot zaposlena ali samozaposlena oseba opravlja svoj običajni poklic, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.

- 38 Na drugem mestu, za presojo, ali nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari lahko postavi v posebej neugoden položaj delavke v primerjavi z delavci, je treba opozoriti, da bi bilo obstoj takega posebej neugodnega položaja med drugim mogoče ugotoviti, če bi bilo dokazano, da taka ureditev negativno vpliva na bistveno večji delež oseb enega spola v primerjavi z osebami drugega spola (glej v tem smislu sodbo z dne 21. januarja 2021, INSS, C-843/19, EU:C:2021:55, točka 25).
- 39 Za to bi lahko šlo, če bi bilo ugotovljeno, da je posledica nacionalne ureditve iz postopka v glavni stvari to, da se znatno večji delež delavk v primerjavi z delavci prikrajša za možnost združevanja dveh ali več pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti.
- 40 Sodišče je razsodilo, na eni strani, da mora nacionalno sodišče – če so mu tako kot v obravnavani zadevi na voljo statistični podatki – upoštevati vse delavce, na katere se nanaša nacionalna ureditev, iz katere izhaja različno obravnavanje, in na drugi strani, da najboljša metoda primerjave zajema primerjavo zadevnih deležev delavk, ki spadajo na področje uporabe te ureditve, na katere domnevno različno obravnavanje vpliva, in tistih, na katere to ne vpliva, z enakimi deleži pri delavcih, ki spadajo na to področje uporabe (sodba z dne 21. januarja 2021, INSS, C-843/19, EU:C:2021:55, točka 26).
- 41 V tem okviru mora nacionalno sodišče presoditi, v kolikšnem obsegu so statistični podatki, ki so mu bili predloženi, zanesljivi in ali jih je mogoče upoštevati, torej zlasti ali ne odražajo zgolj naključnih ali kratkoročnih pojavov ter ali so dovolj obsežni (sodba z dne 21. januarja 2021, INSS, C-843/19, EU:C:2021:55, točka 27).
- 42 Iz spisa, ki je na voljo Sodišču, pa izhaja, da se stranke in zainteresirani subjekti, ki so predložili stališča, ne strinjajo glede tega, katero vrsto podatkov je treba uporabiti, da bi se v skladu z metodologijo iz točke 40 te sodbe določili deleži oseb, ki jih različno obravnavanje prizadene. Zlasti se ne strinjajo glede tega, ali je na podlagi podatkov, ki jih je upoštevalo predložitveno sodišče in so navedeni v točki 34 te sodbe, v zvezi s stopnjo vključenosti delavcev moškega in ženskega spola v RGSS in RETO, mogoče ugotoviti deleže prizadetih oseb, pri čemer INSS in španska vlada poudarjata zlasti neobstoj neposredne povezave med vključitvijo v določeno shemo in dodelitvijo pravice do pokojnine.
- 43 V zvezi z upoštevnostjo podatkov, ki jih je predložilo predložitveno sodišče, je treba ugotoviti, da se nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari ne uporablja za vse delavce, vključene v različne španske sheme socialne varnosti, ampak le za tiste, ki so načeloma izpolnili pogoje za dodelitev vsaj dveh pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti, kot je v bistvu navedla tudi generalna pravobranilka v točki 65 sklepnih predlogov.
- 44 Samo delavcem, ki spadajo v to zadnjo kategorijo, se namreč lahko zavrne ali prizna pravica do združevanja dveh ali več pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti glede na to, ali te spadajo v isto shemo ali različne sheme socialne varnosti.

- 45 Za ugotovitev, ali nacionalna zakonodaja iz postopka v glavni stvari pomeni posredno diskriminacijo, torej ni mogoče upoštevati delavcev, pri katerih ni mogoče združevati dveh ali več pokojnin zgolj zato, ker ti delavci niso izpolnili pogojev za dodelitev vsake od teh pokojnin, ki pa so nujno med delavci, na katere se nanašajo statistični podatki, ki jih je uporabilo predložitveno sodišče, v zvezi s stopnjami vključenosti v različne sheme socialne varnosti (glej po analogiji sodbo z dne 21. januarja 2021, INSS, C-843/19, EU:C:2021:55, točka 30).
- 46 Zato je treba za ugotovitev, ali nacionalna ureditev, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, lahko pomeni posredno diskriminacijo, ki je v nasprotju s členom 4(1) Direktive 79/7, najprej upoštevati vse delavce, za katere ta ureditev velja, in sicer vse delavce, ki so načeloma pridobili pravico do več kot ene pokojnine za popolno poklicno invalidnost. Nato je treba v tako opredeljeni kategoriji delavcev na eni strani ugotoviti delež delavcev, pri katerih teh pokojnin ni mogoče združevati, v primerjavi z delavci, pri katerih je to mogoče, na drugi strani pa enak delež glede delavk. Nazadnje, te deleže je treba primerjati med seboj, da se presodi pomembnost morebitne razlike med deležem delavcev, ki so podvrženi negativnemu vplivu, in takim deležem delavk.
- 47 Ta metodologija je poleg tega nevtralna glede na okoliščino, ki sta jo poudarila INSS in španska vlada, da pri delavcih obstaja večje tveganje kot pri delavkah, da postanejo nezmožni za delo in da so posledično primorani zaprositi za dodelitev pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti. Primerjava, ki jo je treba opraviti, je namreč namenjena le ugotovitvi, ali različno obravnavanje, ki izhaja iz nacionalne ureditve iz postopka v glavni stvari, znotraj kategorije delavcev in delavk, za katere se je to tveganje že pojavilo, negativno vpliva na znatno večji delež žensk kot moških, kot je v bistvu navedla tudi generalna pravobranilka v točki 66 sklepnih predlogov.
- 48 INSS je v zvezi s podatki, primernimi za izvedbo take primerjave, 3. decembra 2021 na zahtevo Sodišča predložil dodatne statistične podatke, kot so bili opredeljeni v tej zahtevi, v zvezi s številom delavcev in delavk, pri katerih sta podani vsaj dve nezmožnosti za delo in so do 10. novembra 2021 načeloma pridobili pravico do pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti iz naslova vsaj dveh shem socialne varnosti ali pa samo iz naslova RGSS.
- 49 V zvezi s tem je treba opozoriti, da se zadevna nacionalna ureditev uporablja za vse delavce, ki so načeloma izpolnili pogoje za dodelitev vsaj dveh pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti. Torej lahko negativno vpliva na vse delavce, ki so iz naslova iste sheme socialne varnosti pridobili pravico do vsaj dveh pokojnin zaradi invalidnosti, neodvisno od te sheme.
- 50 Resda se zdi, da je na podlagi podatkov iz točke 48 te sodbe na referenčni datum mogoče zanesljivo oceniti skupno število delavcev in delavk, ki jih nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari obravnava ugodneje, in sicer 7723 delavcev in 3460 delavk, pri katerih je na ta datum načeloma bilo mogoče združiti vsaj dve pokojnini zaradi popolne poklicne invalidnosti.
- 51 Vendar kot je Komisija pravilno navedla na obravnavi, so ti podatki za delavce, pri katerih ni mogoče združevati pokojnin, do katerih so pridobili pravico, omejeni na navedbo 4047 delavcev in 3388 delavk, ki so vključeni samo v RGSS. Zato iz teh podatkov ni mogoče razbrati vseh delavcev, ki jih nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari na referenčni datum obravnava manj ugodno, in torej zgolj na podlagi teh podatkov ni mogoče ugotoviti deleža moških in žensk, ki so s to ureditvijo obravnavani manj ugodno, v skladu s tem, kar je bilo navedeno v točkah 40 in 46 te sodbe, zlasti glede delavcev, ki so vključeni v RETO in za katere se na podlagi člena 34 uredbe 2530/1970, ki ureja posebno shemo socialne varnosti za samozaposlene osebe, uporablja enako pravilo kot tisto, ki je s členom 163(1) LGSS določeno za osebe, vključene v RGSS.

- 52 V tem okviru je treba poudariti, da glede na veliko število oseb, vključenih v RETO, ni izključeno, da bi upoštevanje števil, ki se nanašajo na delavce, ki so načeloma pridobili pravico do vsaj dveh pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti samo iz naslova te sheme, lahko vplivalo na izračun – na podlagi vseh upoštevanih podatkov – deležev delavcev in delavk, na katere nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari negativno vpliva, v skladu z metodologijo, navedeno v točkah 40 in 46 te sodbe.
- 53 Tako je treba – čeprav so podatki, kot so tisti, navedeni v točki 48 te sodbe, načeloma upoštevni za to, da se ti deleži določijo in da se na ta način ugotovi, ali nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari lahko postavi v posebno neugoden položaj delavke v primerjavi z delavci – zagotoviti, da so podatki, ki so nazadnje uporabljeni v ta namen, dovolj zanesljivi in popolni, da se navedeni deleži pravilno ugotovijo.
- 54 Predložitveno sodišče mora opraviti potrebna preverjanja in po potrebi presoditi, ali je morebitna razlika med deležem delavcev in delavk, na katere nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari negativno vpliva, znatna, pri čemer je treba pojasniti, da bi lahko manjša, vendar trajna in relativno stalna razlika v daljšem obdobju med delavci in delavkami kazala tudi na posredno diskriminacijo na podlagi spola (glej v tem smislu sodbo z dne 9. februarja 1999, Seymour-Smith in Perez, C-167/97, EU:C:1999:60, točka 61).
- 55 Poleg tega je Sodišče že razsodilo, da je presoja dejstev, na podlagi katerih se lahko sklepa o obstoju posredne diskriminacije, stvar nacionalnih sodnih organov v skladu z nacionalno zakonodajo ali prakso, s katero je mogoče določiti zlasti, da je posredno diskriminacijo mogoče ugotavljati s kakršnimi koli sredstvi, vključno na podlagi statističnih podatkov (glej v tem smislu sodbo z dne 3. oktobra 2019, Schuch-Ghannadan, C-274/18, EU:C:2019:828, točka 46 in navedena sodna praksa).
- 56 Na tretjem mestu, če bi predložitveno sodišče po tej presoji ugotovilo, da nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari v posebno neugoden položaj postavlja delavke v primerjavi z delavci, bi ta ureditev pomenila posredno diskriminacijo na podlagi spola, ki je v nasprotju s členom 4(1) Direktive 79/7, razen če bi bila utemeljena z objektivnimi dejavniki, ki niso povezani z diskriminacijo na podlagi spola. Tako je ta ureditev, če ustreza legitimnemu cilju socialne politike, primerna in nujna za doseg tega cilja, pri čemer se razume, da je mogoče šteti, da je primerna za zagotavljanje navedenega cilja le, če resnično ustreza želji, da se ta cilj doseže, ter če se ta ureditev izvaja dosledno in sistematično (sodba z dne 24. februarja 2022, TGSS (Brezposelnost delavcev v gospodinjstvu), C-389/20, EU:C:2022:120, točka 48).
- 57 V zvezi s tem je Sodišče razsodilo, da imajo države članice pri izbiri ukrepov, s katerimi je mogoče uresničiti cilje njihove socialne politike in politike zaposlovanja, široko polje proste presoje (sodba z dne 24. septembra 2020, YS (Poklicne pokojnine vodstvenega osebja), C-223/19, EU:C:2020:753, točka 57).
- 58 Čeprav mora to, ali in koliko je zadevna zakonska določba utemeljena s takim objektivnim dejavnikom, nazadnje ugotoviti nacionalno sodišče, ki je edino pristojno za presojo dejstev in razlago nacionalnega prava, je Sodišče, ki je pozvano, naj nacionalnemu sodišču v okviru predloga za sprejetje predhodne odločbe da koristen odgovor, pristojno, da na podlagi spisa v postopku v glavni stvari ter pisnih in ustnih stališč, ki so mu predložena, navede napotke, da lahko nacionalno sodišče o zadevi odloči (sodba z dne 24. septembra 2020, YS (Poklicne pokojnine vodstvenega osebja), C-223/19, EU:C:2020:753, točka 58).

- 59 V obravnavanem primeru INSS in španska vlada v bistvu trdita, da je nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari utemeljena s ciljem ohranitve vzdržnosti sistema socialne varnosti. Navajata, prvič, da bi imela možnost združevanja vsaj dveh pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti, ki sta pridobljeni iz naslova samo ene sheme in ki krijeta isto tveganje izgube dohodka iz dela, pomembne posledice za financiranje te sheme in, drugič, da ima možnost združevanja pokojnin iz različnih shem zmanjšan učinek na proračun, saj ti pokojnini poleg tega krijeta različna tveganja.
- 60 V zvezi z vprašanjem, ali je tak cilj legitimen cilj socialne politike, je treba navesti, da proračunski razlogi sicer ne morejo upravičiti diskriminacije v škodo enega od spolov, vendar je cilje zagotovitve trajnostnega financiranja pokojnin zaradi poklicne invalidnosti ob upoštevanju širokega polja proste presoje, ki jo imajo države članice, mogoče šteti za legitimne cilje socialne politike, ki niso nikakor povezani z diskriminacijo na podlagi spola (glej v tem smislu sodbo z dne 21. januarja 2021, INSS, C-843/19, EU:C:2021:55, točka 38).
- 61 Glede primernosti nacionalne ureditve iz postopka v glavni stvari za dosego navedenega cilja je treba navesti, da je res, da se zdi taka ureditev, ki izključuje ali omejuje ugodnost prejemanja več pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti, zlasti v primerih, v katerih se s takim združevanjem tvega, da se zadevnim osebam dodeli skupni znesek, ki presega izgubo dohodka, ki naj bi ga te pokojnine nadomestile, primerna za prispevanje k ohranitvi financ sistema socialne varnosti in za zagotavljanje razumnega dodeljevanja zadevnih sredstev.
- 62 Ob tem je Komisija trdila, ne da bi se ji v zvezi s tem ugovarjalo, da ne glede na to, ali delavec prejema pokojnine iz samo ene sheme ali iz različnih shem, s tem povezani stroški ostajajo breme proračuna za socialno varnost.
- 63 Poleg tega je treba opozoriti, kot je bilo ugotovljeno v točkah 36 in 37 te sodbe, da se kljub razlikam, ki lahko obstajajo med pokojninami iz različnih shem socialne varnosti glede njihovega načina izračuna in plačevanja prispevkov ter njihovih ciljev, zdi, da možnost združevanja več pokojnin, prejetih iz naslova različnih shem, zadevnim delavcem daje finančno ugodnost in lahko povzroči dodatne javnofinančne odhodke.
- 64 Tako se proračunske posledice združevanja več pokojnin zaradi popolne poklicne invalidnosti ne zdijo bistveno drugačne glede na to, ali se tako združevanje odobri za pokojnine, pridobljene iz naslova iste sheme ali iz naslova različnih shem, in to še toliko bolj, če je zadevni delavec, kot v obravnavanem primeru, pridobil pravico do svojih dveh pokojnin na podlagi različnih obdobj plačevanja prispevkov.
- 65 Iz tega sledi, da se nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari – kar mora preveriti predložitveno sodišče – ne izvaja dosledno in sistematično, tako da ni mogoče šteti, da je primerna za dosego navedenega cilja.
- 66 Glede na vse zgornje preudarke je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 4(1) Direktive 79/7 razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki delavcem, ki so vključeni v sistem socialne varnosti, preprečuje, da bi hkrati prejeli dve pokojnini zaradi popolne poklicne invalidnosti, kadar ti izhajata iz iste sheme socialne varnosti, tako združevanje pa omogoča, kadar ti pokojnini izhajata iz različnih shem socialne varnosti, če ta ureditev postavlja delavke v posebej neugoden položaj v primerjavi z delavci, zlasti s tem, da znatno večjemu deležu

delavcev, določenemu na podlagi vseh delavcev, za katere navedena ureditev velja, v primerjavi z ustreznim deležem delavk omogoča pravico do tega združevanja, in s tem, da ista ureditev ni utemeljena z objektivnimi dejavniki, ki niso nikakor povezani z diskriminacijo na podlagi spola.

Drugo vprašanje

- 67 Glede na odgovor na prvo vprašanje na drugo vprašanje ni treba odgovoriti.

Stroški

- 68 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Člen 4(1) Direktive Sveta 79/7/EGS z dne 19. decembra 1978 o postopnem izvrševanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v zadevah socialne varnosti je treba razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki delavcem, ki so vključeni v sistem socialne varnosti, preprečuje, da bi hkrati prejeli dve pokojnini zaradi popolne poklicne invalidnosti, kadar ti izhajata iz iste sheme socialne varnosti, tako združevanje pa omogoča, kadar ti pokojnini izhajata iz različnih shem socialne varnosti, če ta ureditev postavlja delavke v posebej neugoden položaj v primerjavi z delavci, zlasti s tem, da znatno večjemu deležu delavcev, določenemu na podlagi vseh delavcev, za katere navedena ureditev velja, v primerjavi z ustreznim deležem delavk omogoča pravico do tega združevanja, in s tem, da ista ureditev ni utemeljena z objektivnimi dejavniki, ki niso nikakor povezani z diskriminacijo na podlagi spola.

Podpisi